

მცირე შედეგები

აღმანახი

II

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი

2011

UDC (შაკ) 32+327
პ-563

გ. ჭუმბურიძისა და ზ. ჭილაძის რედაქციით

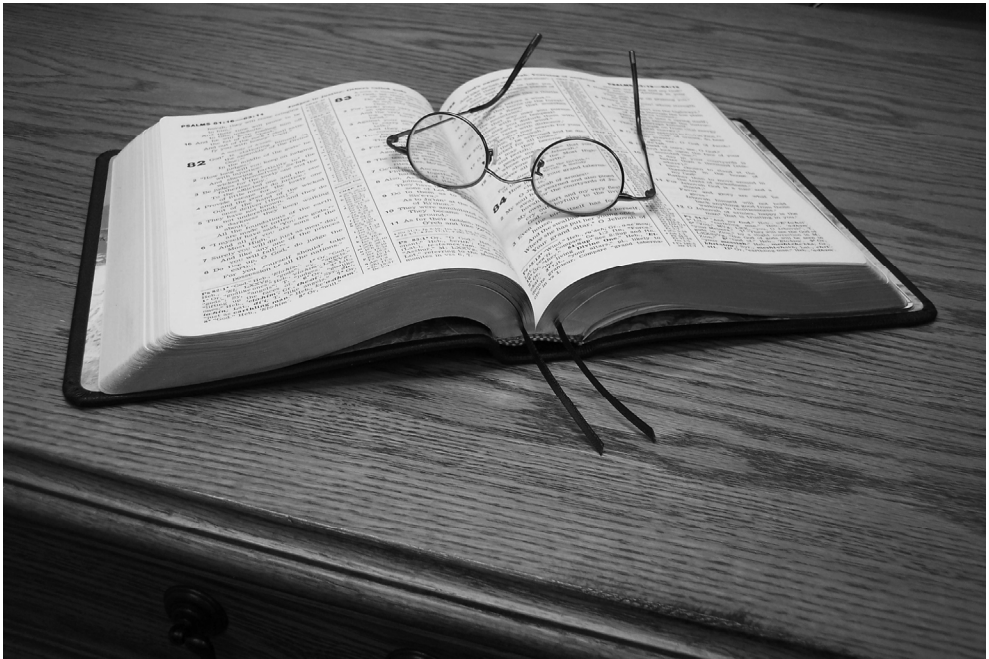
გარეკანი: ნანუკა ჭილაძე

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა

დაიბეჭდა საქართველოში, თბილისში
გამომცემლობა „საქართველოს უნივერსიტეტი“
Copyright © The University of Georgia
საავტორო უფლებები დაცულია © 2010 გამომცემლობა „საქართველოს უნივერსიტეტი“
ISSN 1512-2557

სარჩევი

წინათქმის მაგიერ:	
‘ასე რომ დაუკრა, ათი წელი მაინც უნდა სწავლობდე...’	5
რომანები	
პატრიკ ზიუსკინდი – ნელსურნელება	9
ამონარიდები	
პოლ ჯონსონი – "შერეკილი, მაგრამ – საინტერესოდ..."	182
ნოველები	
მოთხრობები	
გიომ აპოლინერი – მეზღვაური ამსტერდამიდან	211
ართურ კონან დოილი – კარამაზოვების საქმე	217
უილიამ ფოლკნერი – ბოლი	229
ელიგ ზანდერ ა. მილნი – ჭიქა ღვინო	257
პიესები	
ჯონ ბოიტონ პრისტლი – 31 ივნისი	272
ეს ე რთი და... ..	361
თინათინ თოფურია – წითელი წიგნი ანუ the things you let go.....	364
პოეზია	
<i>Ad Memoriam: იოსებ ბროდსკი & ვახუშტი კოტეტიშვილი</i>	
ორი საათი რეზერვუარში	385
საჩვენო ზღაპრები	
“სამართალმა პური ჭამა...” ანუ გუბერნატორი კომბლე	392
ნაცარქექია ინტერნეტში	398
კბილის გასაკრავი	
თარგმანი თუ გრანტიყლაპიობა?	407
საჯოლდაო ქვად . . .	
Valeri Chkadua:	
HOW NOT TO BE AN ALIEN	
(Jelter-Skelter Mythstories of Georgia)	411

წინათქმის მაგიერ

‘ასე რომ დაუკრა, ათი წელი მაინც უნდა სწავლობდე...’

(ერთი ძველისძველი კინოფილმიდან)

საოცარი ნეოლოგიზმი მახსოვს, ჩემი ახალგაზრდობისდროინდელი — “საკითხავი წიგნი”...

‘საკითხავი რაძე ისეთი არაფერი გაქ?’ — და იგულისხმებოდა რაიმე გასართობი, იოლად საკითხავი — თითქოსდა ტვინმისატანებელი უცილობლად ტვინსაჭყლეტიც უნდა ყოფილიყო, მსუბუქი საკითხავი კი — გადაღლილ გონებაზე საფურცლავი ლაყე ლიტერატურა.

ის ლოზუნგიც მახსენდება — პარტიამ რომ ერთადერთი რამ აუკრძალა საბჭოთა მწერლებს — ცუდად წერა...

კარგად წერა არც ისე ძნელია, ოღონდ ერთი ათი წელი მაინც უნდა ისწავლო.

“მე ლექსს არა ვწერ, ლექსი თვითონ მწერს...”

“ყველა ხევსური ვიცო, დანტეა...”

“ქართველი პოეტი 2-ჯერ პოეტია...”

“საზოგადოდ, გალაკტიონის დონის პოეტს ჯერ ფეხი არ დაუდგამს დედამიწაზე...”

“არა უშავს, პოეზიაა, გაიტანს...”

არა-ა, ასე ვერაფერს ისწავლი.

უ-უდიდესი ლიტერატურა გვაქვს, რაღა თქმა უნდა, უბრალოდ — პატარა ვერი ვართ და არავინ გვიცნობს; აი, რომ გაგვიცნობენ...

მითოლოგიზირებაა ეს, სხვა არაფერი.

ყველა ყველას იცნობს, როცა ამის სურვილი უჩნდება: სერბ პავიჩს, პაკისტანელ რუშდის, კოლუმბიელ მარკესს, ინდოელ ვიკრამ სეთს, თურქ ორჰან პამუკს... ნეტა საიდან? და თარგმნიან, თარგმნიან, თარგმნიან!.. ნეტა რატო? გვიკვირს — ხალხს ფული არა აქ, ქართულად თარგმნილ საკითხავს ცოტას ყიდულობს, დახლები კი სავსეა ორ-სამჯერ უფრო ძვირი რუსული წიგნით და იყიდება, იყიდება...

ოღონდ ქართული ძნად გადის — სახელი გატეხილი აქვს, და არც ქართულად გახმოვანებულ ფილმებზეა დიდი მოთხოვნა — მათი ტოპ-ათეულიდან 8^{1/2} ისეა თარგმნილი, კიდევ კარგი რომ ქართულის ხაბარს არ არიან, თორემ დე ნირო გინდა, ალ პაჩინო, ჯეკ ნიკოლსონი თუ ასე გასინჯეთ, სილვესტერ სტალონეც კი გვიჩვილებდნენ — იდიოტებად რატო გამოგყევართო!

და რა აზომ-აწონვა ამას უნდა: თუ სახელგანთქმული ესპანურენოვანი მწერლის, რომელიც რაღაცა მანქანებით ვერაფრით მოხვდა ნობელიანტთა სიაში (ბორხესს ვგულისხმობ) ნოველები რეზო მიშველაძისას არა სჯობია, ნობელიანტ მარკესის “გაცხადებული მკვლელობის ქრონიკა” — “სამოსელ პირველს” ან თუნდაც მარიო პიუზოს “ნათლია” (და არა *ნათლიაძა!*) “დათა თუთაშხიას” — ცუდად ყოფილა მთარგმნელის საქმე; ხოლო თუ მიქელანჯელოს, შექსპირისა და ემილი დიკინსონის სონეტები — შესაბამისად, მ. მაჭავარიანის, ბესიკ ხარანაულისა და ლია სტურუას ლექსებს, ე.ი. აქ მოსკოვის ამრევი ხელი ურევია! და როცა აკა მორჩილაძის “გადაფრენა” 10 თავით მაღლა დგას პატრიკ ზიუსკინდის “სუნამოზე”, ქართულ ენას კი არა აქვს ბატონებო პრობლემები — ენის მოხმარების პრობლემა გვექონია, ეგაა და ეგ. ბოლო-ბოლო, ამის მაგალითად შექსპირის მრავალთნაქები ქართული თარგმანების მოხმობაც საკმარისი იქნებოდა — იგივე რობერტ სტურუას სულაც გამარტივებული პროზაული ტექსტის დაკვეთა დასჭირდა...

ზოგადად, ხომ ცხადზე-ცხადია — ტომას სტერნზ ელიოტი, ქართულად ნათარგმანები, ჩვენი პოეტ-ლაურეატების ნებისმიერ კრებულს უცილობლად უნდა აღემატებოდეს, და იმ სახელგავარდნილი პოსტ- თუ პრე- მოდერნისტის ლექსები, რომლის კითხვით მიღმა ქვეყნების ინტელექტუალური ელიტა თურმე კითხვით ვერა ძლება — კოტე ყუბანეიშვილის ოპუსებზე ნაკლებ “საკაიფო” არ უნდა იყოს... ვითომ, ბევრს ვითხოვ?!

ესეცა ვთქვათ — თუ იცის ვინმემ, გინესის წიგნში რომ ვართ შესატანი ე.ა. პოს “ყორანის” თარგმანთა რაოდენობის მხრივ?! ჯერ კიდევ იმ საუკუნის მიწურულს, 41-ე ვარიანტი ჩამივარდა ხელში... და რა მერე? ახსოვს ვინმეს რომელიმე?

ეგრეა, შუემერი მკვდარია, ჩეჩენი — ცოცხალი; ჩვენ — ვართ რა... ერთ-მანეთის ქება-განქიქებაში.

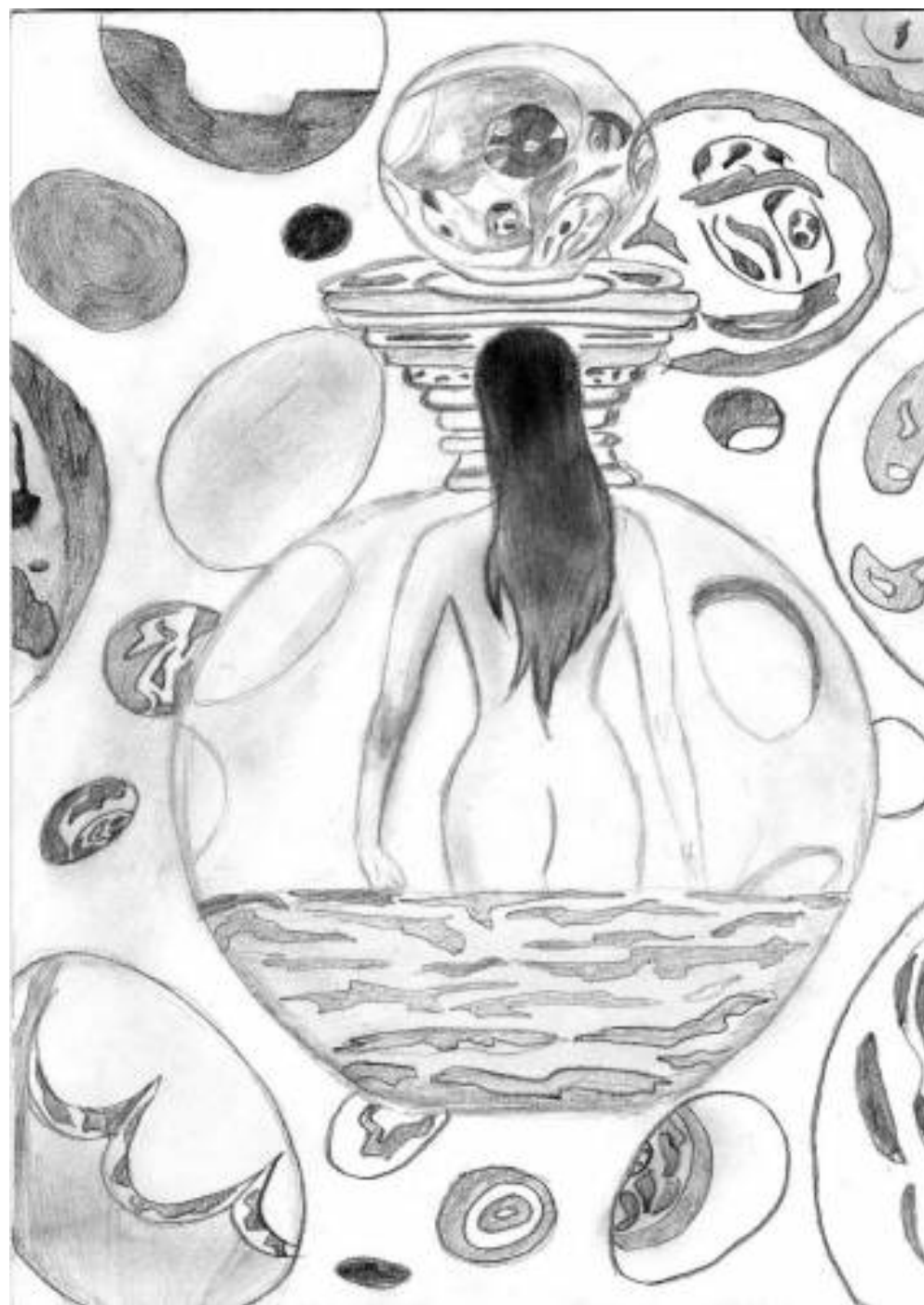
თარგმნა ხელოვნება კი არა, *ხელობაა*; ხელოსანს კიდევ, რომ დაოსტატდე, 10 წელი მაინც გინდა.

მე კიდევ იმის თქმა მინდა, ყველა თუ თავის ნავში ჩაჯდა, იქნება სახლის გზაც გამოჩნდეს...

ეგაა, მაგისტოვის კიდევ ბევრი 10 წელია საჭირო.

კ.ჭ.

ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ ᄒ

ნელსურნელება

(მაგანი მკვლელის ამბავი)

პარი I

1.

მეთვრამეტე საუკუნის საფრანგეთში ცხოვრობდა კაცი, ვინაც იმ დროის უსასიზღრეს და უადმატებულეს პიროვნებებს განეკუთვნებოდა, ანუ — იმ ხანისა, ასე მდიდარი რომ გახლდათ ადმატებული და საზიზღარი პიროვნებებით. სახელად ჟან-ბატისტ გრენუი ერქვა და თუ ეს სახელი — დე სადის, სენ-ჟიუსტის, ფუშეს, ნაპოლეონისა და სხვა გენიალური ურჩხულებისაგან განსხვავებით — მივიწყებულა, მივიწყებულა არა იმიტომ, თითქოს იგი წყვდიადის ამ სახელგანთქმულ ნაშიერებს ჩამორჩებოდა ქედმაღლობაში, ადამიანის სიძულვილში, გარყვნილებაში... მოკლედ — უღმერთობაში, არამედ იმის გამო, რომ მისი გენიალობა და უკიდევანო პატივმოყვარეობა იმგვარი სფეროთი შემოიფარგლა, რომელიც ისტორიაში კვალს არ ტოვებს, კერძოდ — სურნელთა ქროლვადი სამეფოთი.

იმ დროის ქალაქებში ჩვენთვის, თანამედროვე ადამიანებისთვის წარმოუდგენელი სიმყრალე იდგა: ქუჩები ყარდა ნეხვით, ეზოები ყარდა შარდით, კიბეები — დამპალი ხითა და ვირთხის ცურცლით, სამზარეულოები — უვარგისი ქვანახშირითა და ცხერის ქონით; ფენა-ფენა მტვრით ყარდა გაუნიავებელი სადარბაზო ოთახები, საძინებლები — ჭუჭყიანი თეთრეულით, ნესტიანი ბუმბულითა და ღამის ქოთნების მომწარო-მოტკბო ანაორთქლით; ბუხრებიდან მწერის სუნი მოედინებოდა, სათრიმლავი სახელოსნოებიდან — მტუტის სიმყრალის, სასაკლაოებიდან — გამოშვებული სისხლის. ადამიანები ოფლითა და გაურეცხავი თეთრეულით ყარდნენ; პირიდან დამპალი კბილების სუნი ამოსდიოდათ, სტომაქებიდან — ხახვის წვენის, ხოლო სიბერეში მათ სხეულებს ობიანი ყველის, ამჟავებული რძისა და ავადმყოფური სიმსივნეების სიმყრალე სდიოდა. ყარდა მდინარეები, ყარდა მოედნები, ეკლესიებიც ყარდა. ყარდა ხიდების ქვეშ და სასახლეებში. მყრალი სურნელი ასდიოდათ

გლეხებსა და ღვთისმსახურებს, ხელოსნების შეგირდებსა და ხელოსნების ცოლებს. ყარდა თავადაზნაურობა და თვით მეფეც კი ყარდა – მტაცებელი ნადირის ყროლით, ხოლო დედოფალი — ზაფხულშიცა და ზამთარშიც – ბებერი თხისა. იმხანად ბაქტერიების გამხრწნელ აქტიურობას წინ არავითარი დაბრკოლება არ ეღობებოდა და ამიტომაც ადამიანის ყოველგვარ საქმიანობას, როგორც შემოქმედებითს, ისე დამანგრეველს, სიცოცხლის ჩასახვისა თუ ქრობის ყოველგვარ გამოვლინებას — სიმყრალე ახლდა.

თავისთავად იგულისხმება, რომ პარიზში ყველაზე დიდი სიმყრალე იდგა, ვინაიდან საფრანგეთის უდიდესი ქალაქი სწორედ პარიზი გახლდათ, ხოლო ოფერისა და ფერონრის ქუჩებს შორის მოქცეულ ერთ ალაგს „უმანკო გვემილთა სასაფლაო“ ერქვა და აი იქ მართლაც რომ ჯოჯოხეთურად ყარდა. მთელი რვაასი წლის განმავლობაში სწორედ აქ ეზიდებოდნენ მიცვალებულებს ოტელ-დიედან და სხვა ახლომდებარე სამწყსოებიდან; რვაასი წლის განმავლობაში ჯგროდ მოჰქონდათ ისინი საზიდრებით და გრძელ ორმოებში ყრიდნენ; რვაასი წლის განმავლობაში აწყობდნენ მათ ფენებად, ჩონჩხი ჩონჩხთან, საძმო საფლაგებში და საოჯახო სამარხებში. მხოლოდ მოგვიანებით, ზედ საფრანგეთის დიდი რევოლუციის წინა დღეებში, მას შემდეგ რაც საფლაგების ნაწილი ჩამოიშალა, ხოლო სიმყრალემ გარეშემო მაცხოვრებლები აიძულა არათუ ხმა ამოეღოთ, არამედ უკვე ნამდვილი ჯანყისათვის მიემართნათ, სასაფლაო დახურეს, მილიონობით ძვლები და თავის ქალები მონმარტრის კატაკომბებში ჩაყარეს და იმ ადგილას ბაზარი გამართეს. სწორედ აქ, სამეფოს უმყრალეს ადგილას, 1738 წლის 17 ივლისს, ქვეყნიერებას მოეკლინა ჟან-ბატისტ გრენუი. ეს წელიწადის ერთ-ერთ ყველაზე მცხუნვარე დღეს მოხდა; ზვატი ტყვიასავით ეფინა სასაფლაოზე და მესობელ ჩიხებში დამპალი საზამთროსა თუ დამწვარი რქის სუნით გაჟღენთილ ხრწნილის ბუღს მიაღინებდა. გრენუის დედა, როდესაც შეტყევები დაეწყო, ოფერის ქუჩაზე, თევზის დახლთან იდგა და სათლიდან ამოღებულ ქორჭილებს წელავდა. სენაში ვითომდა იმავე დილით დაჭერილი თევზი უკვე სათლშივე ისე ყარდა, ჯერ კიდევ შემორჩენილ გვამების სუნსაც ახშობდა. ოღონდაც გრენუის დედა საერთოდ ვერ გრძნობდა ვერც თევზისა და ვერც გვამის სუნს, რადგანაც საოცრად დაჩლუნგებული ჰქონდა ყნოსვა. გარდა ამისა, შიგანიც სტკიოდა და ტკივილი უგრძნობელს ხდიდა გარეშე გამაღიზიანებლების მიმართ. მხოლოდ ერთი რამ სურდა – ტკივილი შემწყდარიყო და ეს საზიხლარი მშობიარობაც, მისთვის უკვე რიგით მესხუთე, წარსულს მიბარებოდა... მანამდელეებსაც აქვე, თევზის დახლთან გაუსწორდა: ყველა ბავშიე მკვდარი, ან ცოცხალ-მკვდარი დაიბადა, რადგან მისგანვე გამომმყრალი სისხლიანი ნაყოფი არაფრით განსხვავებდებოდა თევზის შიგნეულისაგან, რომელიც მის გარშემო ყყარა და არც მასზე დიდხანს ატანდა – სადამოს, ყველაფერს ერთად, ნიჩბით მოხვეტავდნენ ხოლმე და საზიდრებით გადაჰქონდათ ან სასაფლაოზე, ან დაბლა, მდინარის პირას. ასევე უნდა მომხდარიყო დღესაც და ქალბატონი გრენუი, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ქალი (ზუსტად იმ ხანებში შეუსრულდა 25 წელი), ჯერაც საკმაოდ კარგი შესახედავი, შენარჩუნებული რომ ჰქონდა თითქმის ყველა კბილი პირში და საკმაო თმა თავზე, და ნიკრისის ქარის, და ათამანგის, და მსუბუქი თავბრუსხვევების გარდა სერიოზული ავადობა არა სჭირდა რა, ჯერ კიდევ

რომ იმედოვნებდა დიდი ხნის სიცოცხლეს – ხუთი, ან შეიძლება ათი წელიც კი – და არც ის მიაჩნდა გამორიცხულად, რომ გათხოვდებოდა და ნაქერივალი, ხელოსნის პატივცემული მეუღლის სახელით ბავშვებს გააჩენდა... ქალბატონ გრენუის ალაღად სურდა, ყველაფერი რაც შეიძლება მალე დამთავრებულიყო. როდესაც შეტყევები გაუძლიერდა, შეძვრა თევზის გამოსაწელავი მაგიდის ქვეშ (სადაც ადრე უკვე ოთხჯერ მოილოგინა), იმშობიარა და ახლადდაბადებული არსების ჭიპლარი თევზისავე ასაქნელი დანით გადაჭრა. ოღონდაც, შემდგომ, სიცხისა და სიმყრალის გამოისობით, რასაც აღიქვამდა არა როგორც თავისთავად სიცხესა და სიმყრალეს, არამედ როგორც რასმე აუტანელს, გამაბრუებელს, მწველს – როგორც შრომანებით გადაპენტილ ველს, როგორც ნარგიზებით გამოტენილ ვიწრო ოთახს – გრძნობა დაკარგა, გვერდზე გადაწვა, მაგიდის ქვეშიდან გადმოგორდა და ზედ შუა ქუჩაში აღმოჩნდა, დანით ხელში...

ატყდა ერთი ყაყანი და ვაი-ვიში, უსაქმურების ბრბო გარს შემოერტყა სხეულს და პოლიციაც იქვე გაჩნდა.

ეკითხებიან – რა გჭირს?

– არაფერი!

– რისთვის დაგჭირდა ეგ დანა?

– არაფრისთვის!

– საიდანაა სისხლი კაბაზე?

– თევზისაა!..

ქალი დგება, დანას მოისვრის და განსაბანად მიდის...

უცაბედად, ჩვილი ტირილს იწყებს. მაგიდის ქვეშ, ბუზების ზუზუნში, თევზეულობის შიგნეულობასა და თავებს შორის ახალშობილს პოულობენ და გამოათრევენ ღვთის სინათლესა და ხალხის სამსჯავროზე. პოლიცია რომელიღაც მეძუძურს აბარებს ბავშვს, ხოლო ღედას აპატიმრებენ. ვინაიდან ქალი არაფერს უარყოფს და ზედმეტი მიეთ-მოეთის გარეშე აღიარებს, რომ ამ ნაბიჭურის სადმე მიტოვებას ეპირებოდა, რათა შიმშილით ამოსძრობოდა სული და მსგავსი რამ უკვე ოთხჯუზის ჰქონია თურმე ჩადენილი, მას სასამართლოს გადასცემენ, ბევრჯერად ბავშვთაკვლაში სცნობენ ბრალეულად და კვირის სწორს, გრევის მოედანზე, თავს კვეთენ.

ამ დროისათვის, ჩვილმა უკვე რამდენიმე ძიძა გამოიცვალა – არცერთი მათგანი არ თანხმდებოდა ორ დღეზე მეტ ხანს გაეჩერებინა თავისთან. ქალები ჩიოდნენ—ძალიან ხარბია, ორის ულუფას სწოვს, უხსენოდ ტოვებს სხვა ძუძუმწოვრებს და ამით თავად ჩვენ საარსებო წყაროს გვისპობსო. მართლაცდა, ერთადერთი ბავშვის კვება განა, რა სარფას მოიტანს!.. პოლიციის ოფიცერმაც, რომლის მოვალეობაში შედიოდა კიდევ ობლებისა და მიგდებულების ზედამხედველობა – ვინმე ლაფოსმა, მალე დაკარგა მოთმი-

ნება და სენ-ანტუანის ქუჩაზე მდებარე თავშესაფარში გადაწყვიტა მისი წაყვანა, საიდანაც უპატრონო ჩვილებს უკვე რუანში, სახელმწიფო ინტერნატში აგზავნიდნენ ყოველდღე; მაგრამ ვინაიდან ბავშვების ტრანსპორტირება ფეხოსანი მებარგულების მეშვეობით ხდებოდა, ლაფანის ყუთებით, რომლებშიაც ეკონომიის მიზნით ოთხ-ოთხ მათგანს სვამდნენ, და ვინაიდან ამის გამო სიკვდილიანობის პროცენტი ძლიერ მატულობდა, და ვინაიდან მებარგულები, ამავე მიზეზთა გამო მხოლოდ მონათლული ბავშვების წაყვანას ყაბულდებოდნენ და ისიც შევსებული საგზაო ფურცლის თანხლებით, რომელზედაც რუანში, ბავშვის ჩაბარების შემდეგ, ბეჭედს უსვამდნენ, და ვინაიდან გრენუის იმდროისათვის არც ნათლობა მიუღია და არც სახელი, რომლის შეტანაც საგზაო ფურცელში იქნებოდა შესაძლებელი, და ვინაიდან პოლიციის მხრიდან უხერხული იქნებოდა მოუნათლავე და უსახელო ბავშვის შესაკრები პუნქტის კარებთან ჩამოსმა, რაც სიძნელებების თავიდან აცილების ერთადერთი საშუალება გახლდათ... და რადგანაც, ამასთანავე, ზოგიერთი სხვა ბიუროკრატიული ხასიათის სიძნელებებიც წარმოიშვა და თან დროც არ ითმენდა, პოლიციის ოფიცერმა ლაფოსმა თავდაპირველ განზრახვაზე ხელი აიღო და ბრძანება გასცა – ბავშვი, ხელწერილით, რომელიმე სასულიერო დაწესებულებაში ჩაბარებინათ, რათა იქ მონათლათ და მის შემდგომ ბელზეც ეზრუნათ. ჰოდა, გრენუიც სენ-მარტენის ქუჩაზე მდებარე სენ-მერის მონასტერს მიაბარეს.

სახელად ჟან-ბატისტი დაანათლეს. ვინაიდან მონასტრის წინამძღვარი იმ დღეს რიგიან ხასიათზე გახლდათ და საქველმოქმედო ხარჯებიც ჯერ კიდევ სრულად არ ამოეწურა, ბავშვი აღარ გადააგზავნეს რუანში – გადაწყვიტეს, მონასტრის ხარჯით აღეზარდათ. ამ მიზნით გადასცეს იგი სენ-დენის ქუჩაზე მცხოვრებ ჟანა ბიუსის, რომელსაც, საწყის ფასად, კვირაში სამი ფრანკი შესთავაზეს გაწეული მომსახურებისათვის.

2.

რამდენიმე კვირის შემდგომ, მოწნული კალათით ხელში, ჟანა ბიუსი მონასტრის კართან აიტუზა და მამა ტერიეს – მელოტ, ორმოცდაათი ოდე წლის ბერს, ოდნავ ნაკებნი ღვინის სუნი რომ სდევდა მუდამ, განუცხადა: აგერა, ბატონო – და კალათი ზღურბლზე დადგა.

– რაა ეს? – იკითხა ტერიემ, დაიხარა და კალათი დაყნოსა იმ იმედით, შიგრადაც სასუსნავს აღმოაჩენდა.

– ო'ფერელი ბავშვთამკვლელის ნაბუშარი!

მამა ტერიემ ხელები მოაფათურა კალათში და ბავშვს სახეზე გადახადა.

– მშვენივრად გამოიყურება. ვარდისფერია და პუტკუნა...

– იმიტომ რომ მე შემხეთქა, ძირამდე გამომწოვა! ოღონდ ეხლა კი მეყო, ეხლა უკვე თხის რძეც შეგიძლიათ აჭამოთ, ფაფაც, თაღამის წვენიც... ყველაფერს ხეთქავს ეგ ნაბუშარი...

მამა ტერიეს, ამ მეტად დამყოლი კაცის მთავარი სამსახურებრივი მოვალეობა მონასტრის საქველმოქმედო ფონდის მართვა იყო. იგი ურიგებდა ფულს ღარიბებსა და უქონელთ და მოელოდა, რომ ამისათვის მადლობას ეტყოდნენ და სხვა საქმეებით მაინც აღარ დატვირთავდნენ. წვრილმანები არ სიამოვნებდა, ვინაიდან წვრილმანებს მუდამ გართულებები მოსდევდა, ნებისმიერი საქმის ყოველგვარი გართულება სულიერ წონასწორობას ურღვევდა და მსგავს რაიმეს კი – საერთოდ ვერ იტანდა. ახლაც საკუთარ თავზე ბრაზობდა იმის გამო, რომ ჭიშკარი გააღო. ერჩივნა, ამ არსებას აელო თავისი კალათი და ჯანდაბამდეც წასულიყო თავისი სადარებლითა და ძუძუმწოვრებით. ტერიე ნელ-ნელა გასწორდა წელში, ჩაისუნთქა მოთელილი მატყლისა და რძის სუნი, ჟანას რომ ასდიოდა... სასიამოვნო სუნი იყო.

– არ მესმის რა გინდა. ამ ჩვილს სულაც არ აწყენს, ერთხანობა თუ კიდევ აჭმევ ძუძუს.

– მაგას არა, – გააწყვეტინა ჟანამ, – მე კი მწყენს. სამმაგსა ვჭამდი და მაინც მთელი ათი ფუნტი დავიფერთხე! და რისთვის? კვირაში სამი ფრანკისთვის!

– აპაა, გასაგებია, – ტერიეს ოდნავ გულს მოეფონა, – გასაგებია: ისევ ფულზეა საქმე.

– არა!

– ნუ მედავები. როდესაც ამ ჭიშკარზე აკაკუნებენ, ყოველთვის ფულზეა ლაპარაკი. ხშირად ვოცნებობ ხოლმე, ჭიშკრის მიღმა ერთხელ მაინც აღმოჩნდეს ადამიანი, რომელმაც ისე შემოიარა, მცირეოდენი ყურადღების გამო-საჩენად! რომელსაც რამოდენიმე ცალი კაკალი, ან ცოტაოდენი ხილი დაეტოვებინა პატივისცემის ნიშნად... განა ცოტაა შემოდგომით ისეთი რამ, რაც შეუძლიათ შემოგვაწიონ, თუკი ახლოში ჩაივლიან? ვთქვათ, ყვავილები... თუნდაც ერთხელ ვინმემ უბრალოდ შემოიხედოს და ისე, მეგობრულად მი-თხრას: „ღმერთი შეგეწიოთ, მამაო ტერიე, სულ ჯანმრთელად გამყოფოთ!“, მაგრამ როგორც ჩანს, მაგას მე ვერ მოვესწრები. თუ აბრაზუნებენ – ესე იგი მათხოვარია, თუ მათხოვარი არაა – ვაჭარია, თუ არც ვაჭარია, მაშინ ხელოსანია და თუ მოწყალეობს არა გთხოვს, მაშასადამე, ანგარიშს წარმოგიდგენს. ქუჩაშიც კი აღარ გამეხვლება – ბიჯი ვერ გადამიდგამს, ვი-დაცეები არ დამეხვიონ გარს, ვინძლო ბებერ ტერიეს რამე დავცინცლოთო.

– ე-ეგ მე არა ვყოფილვარ, – თქვა ჟანამ.

– იცი რას გეტყვი: განა ერთადერთი ძიძა ხარ ჩვენს სამწყსოში! რამდენია ვისაც ერთი სული აქვს, სამ ფრანკად ამ შესანიშნავ ჩვილს ძუძუ აჭამოს, ან ფაფა, ან წვენიც... ან სხვა რამ საკვები...

– მერე, მიეცით ვინმე მაგნიარს!

– მეორეს მხრივ, არც ბავშვის ასე მიგდება ვარგა. ვინ იცის – მოუხდება კია სხვისი რძე? ხომ იცი, ჩვილი უკვე შენი მკერდის სუნსა და შენს გულისცემას იქნება მიჩვეული...

ერთხელ კიდევ ღრმად ჩაისუნთქა თბილი ანაორთქლის სურნელი, ძიძას რომ ასდიოდა, მაგრამ რაკი შეატყო, ჩემმა სიტყვებმა მიზანს ვერ მიაღწიაო, დაამატა:

– ეხლა მოკიდე ამ კალათას ხელი და წადი სახლში. წინამძღვარს მოველაპარაკები, კვირაში ოთხი ფრანკი გადაგიხადონ.

– არა! – თქვა ძიძამ.

– კარგი, ასე იყოს: ხუთი!

– არა.

– აბა, რამდენი გინდა?! – წამოიყვირა ტერიემ, – ხუთ ფრანკისა რა უნდა აჭამო ამ ჩვილს?

– არავითარი ფული მე არ მინდა! – თქვა ჟანამ, – საერთოდ არ მინდა ეს ნაბუშარი სახლში გავაჩერო...

– კი, მაგრამ, რატომ? – პერიემ ისევ ჩაჰყო ხელი კალათაში. – გადასარევი ბავშვია: ასეთი ვარდისფერი, არც ტირის, წყნარად სძინავს და უკვე მონათლულიცაა!

– ეგ ეშმაკსა ყავს შეპყრობილი...

ტერიემ სასწრაფოდ ამოიღო ხელი კალათიდან.

– შეუძლებელია! გამორიცხულია, ძუძუთა ბავშვი ეშმაკის შეპყრობილი იყოს. ჩვილი ჯერ არაა ადამიანი, ის მომავალი ადამიანია მხოლოდ და სულიც არ ჩამოყალიბებია ჯერ. აქედან გამომდინარე, ეშმაკისათვის ის ყოველგვარ ინტერესს მოკლებულია. იქნება და უკვე ლაპარაკობს? თუ ბნედა მოსვლია ოდესმე? ან იქნებ გოგირდის სუნი ასდის?

– მაგას არაფრის სუნი არ სდის!

– ა, ხომ ხედავ! აი, ნიშანი! ეშმაკის შეპყრობილი რომ იყოს, მყრალი სუნი აუვიდოდა.

ძიძა რომ დაემშვიდებინა და თან საკუთარი გამბედაობაც ეჩვენებინა, ტერიემ კალათი ასწია და ჩაყნოსა.

– არაფერი განსაკუთრებული, – წარმოთქვა მან რამდენიმეგზის შეყნოსვის შემდგომ, – მართლაც რომ არაფერი! ერთი ეგაა, მეჩვენება თითქოს მის

სახვევებს კი ასდის რაღაცა სუნი, – და კალათა ქალს გაუწოდა, რათა მასაც დაედასტურებინა ეჭვი.

– მაგაზე არ ვამბობ, – პირქუშად შეეპასუხა ძიძა და კალათი უკან გააწვინა. – სახვევებზე არ გეუბნებით. მაგის ჩასვრილ სახვევებს სხვა რა სუნი უნდა სდიოდეს? რაცაა, ეგაა. თავად მაგას, მაგ ნაბუშარს არ ასდის!

– ეგ იმიტომ რომ ჯანმრთელია! – ხმას აუწია ტერიემ, – ჯანმრთელია და იმიტომაც არ ასდის სუნი! ნებისმიერმა იცის, რომ სუნი მხოლოდ ავადმყოფ ბავშვებს ასდით. თუ ბავშვს ყვავილი სჭირს, მას ცხენის ჩონჩროვიკის სუნი ასდის, თუ ქუნთრუშა შეეყარა – ძველი ვაშლის, ხოლო ჭლექის დროს – ხახვის. ეს კიდევ ჯანმრთელია – სულ ესაა მთელი მისი ავადმყოფობა. რატომ უნდა ყარდეს? განა შენი საკუთარი ბავშვები ყარან?

– არა, – თქვა ჟანამ. – ოღონდ მათ ადამიანიშვილის შესაფერისი სუნი მაინც ასდით.

ტერიემ ისევ მიწაზე დადგა კალათა, რაკილა მრისხანების იმ პირველი ტალღების შემოტევა იგრძნო, დედაკაცის სიჯიუტის გამო რომ ეწყებოდა. კამათის გაგრძელების შემთხვევაში, გამორიცხული არ იყო ორივე ხელის თავისუფლად ქნევა დასჭირებოდა და შიშობდა, ამით ბავშვს არ დაშავებოდა რაიმე. თუმცა, საწყისად, ჯერ ხელები ზურგსუკან დაიწყო, ღიპი დარბაის-ლურად გაიგდო წინ და მკაცრი კილოთი დაეკითხა ქალს:

– ესე იგი, შენ ამტკიცებ რომ იცი, როგორი სუნი უნდა ასდიოდეს ადამიანის ნაშიერს, ვინაც ამავე დროს – ნება მიბოძე ესეც შეგახსენო, მი-თუმეტეს რომ იგი უკვე მონათლულია – იგივე ღვთისშვილი არს?

– ღიახაც, – თქვა ძიძამ.

– და ამავე დროს შენ ამტკიცებ, რომ თუ მას იმგვარი სუნი არ სდის, როგორიც თავად მიგაჩნია საჭიროდ – შენ, მეძუძურ ჟანა ბიუსის, სენ-დენის ქუჩიდან – იგი უცილობლად სატანას კერძია?!

ღირსმა მამა ტერიემ მარცხენა ხელი ზურგსუკნიდან გამოაცურა და კითხვის ნიშნად მოლუნული თითი მუქარით მიუტანა ქალს ცხვირთან. ჟანა ჩაფიქრდა. სულაც არ ეპიტნავენებოდა, საუბარი თეოლოგიური დისპუტის კალაპოტში მოქცეულიყო – მანდ იმთავითვე დასახრჩობად იყო განწირული.

– მსგავსი თითქოს არაფერი მიქვამს – უკან დაიხია ქალმა. – ჩარეულია აქ სატანა, თუ არაა ჩარეული – თავად გადაწყვიტეთ, მამაო ტერიე, ეგ მე არ მეხება. მე მხოლოდ ერთი რამ ვიცი: ეს ბავშვი თავზარს მცემს, იმიტომ რომ ის სუნი არ ასდის, ჩვილებს რომ უნდა სდიოდეთ.

– აჰა-ა-, კმაყოფილებით წარმოთქვა ტერიემ და ხელები ისევ ზურგსუკან შემოიწყო. – ესე იგი, ჩვენს სიტყვებს ეშმაკის შესახებ უკანვე ვიღებთ. ძალიან კარგი. ახლა კი ქენი სიკეთე და ამიხსენი: როგორი სუნი ასდით ძუ-